ЗАТВЕДЖУЮ

Директор Ужгородського

мистецького ліцею «Перспектива»

_____ Наталія СТАНКОВИЧ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Ужгородського мистецького ліцею «Перспектива»

Ужгородської міської ради Закарпатської області

початкова загальна середня освіта 1-4 класи

СХВАЛЕНО

на засіданні педагогічної ради

Ужгородського мистецького ліцею «Перспектива»

Протокол №8 від 31.08.2023

Голова педагогічної ради

_____ Наталія СТАНКОВИЧ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У програмі Ужгородського мистецького ліцею «Перспектива» враховано основні вимоги чинного законодавства, які визначені у Законах України ‹Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державному стандарті початкової освіти, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2018 р. № 87 (у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 р. № 668), початкова загальна середня освіта для 1-4 класів реалізується за Типовою освітньою програмою для учнів 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 р. № 743) та наказу Міністерства освіти і науки України №140 від 03.02.2021 р., враховуючи Додаток 1 та Додаток 2 до наказу МОН №140 від 03.02.2021 впроваджується навчання на основі освітньої програми початкової школи науково-педагогічного проєкту **«Інтелект України»** (висновок ДСЯО про відповідність програми Державному стандарту від 06.08.2020 року №01/01-23/929; наказу Міністерства освіти і науки України (МОНУ від 04.02.2021 №140) та Статуту Ужгородського мистецького ліцею «Перспектива», затвердженого розпорядженням Ужгородської міської ради VIII скликання від 28.02.2023р.

Початкова освіта - це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли 1-2 класи і 3-4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовленних готовністю до здобуття освіти. У програмі визначено вимоги до конкретних

очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноінтегрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.
- Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей:

1) Вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання

іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) Математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в ґрупі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведення дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) Інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) Екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) Інформаційно - комунікаційна компетентність, що передбачає опановування основою грамотності для розвитку і спілкування здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) Навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власник навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) Громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) Культурна компетентність, що передбачає залучення різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) Підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: питання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Типової освітньої програми або Освітніх програм рекомендується використовувати внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти. Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття

початкової освіти цього ж навчального року. Діти, яким не виповнилося шість років, можуть розпочати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться п'ять років одинадцять місяців на перше вересня поточного року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Період життя дитини від п'яти до шести (семи) років (старший дошкільний вік) визначається цілісною зміною її особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання - *фізичної, соціальної, емоційно-цілісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої.*

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Календарно-тематичне та поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-

тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою вчителя.

Автономія вчителя має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково- педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти мають відповідати вимогам до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів початкових класів, що містяться в додатку 1 до Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 21.02.2018 року № 87 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 688 від 24.07.2019) та очікуваними результатам навчання, що подані в межах Типової освітньої програми для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743), Типової освітньої програми для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743).

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька в межах кожної освітньої галузі. Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу. До ключових компетентностей належать: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність, компетентність у галузі природничих наук, техніки і технології; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно – комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність, переносу вмінь у нові ситуації.

Рекомендовані форми організацій освітнього процесу: різні типи уроків, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести тощо, які вчитель

організує в межах уроку або в позаурочний час. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Програми інваріативного складника Базового навчального плану є обов'язковим для використання.

Контроль і **оцінювання навчальних** досягнень здобувачів освіти здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів доступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції. Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Навчальні досягнення здобувачів у 3-4 класах підлягають формувальному та підсумковому (тематичному і завершальному) оцінюванню.

Прогрес учня протягом року відслідковується за щоденниками педагогічних спостережень та учнівським портфоліо, результатами діагностичних робіт, що мають містити компетентнісно орієнтовані завдання. Діагностичні роботи можуть бути усними і письмовими, у формі тестових

завдань чи комбіновані, можуть передбачати практичну роботу тощо. Форму роботи, зміст завдань, спосіб зворотнього зв'язку учитель обирає самостійно з урахування особливостей учнів класу. Обсяг діагностувальних робіт визначають з розрахунку прогнозованого часу на виконання окремих завдань учнями, з урахуванням їхньої готовності до виконання того чи іншого завдання. У 3-4 класі тривалість виконання діагностичної роботи не повинна перевищувати 35 хв. (із 40 хв. уроку 5 хв. Інструктаж, 35хв. – виконання роботи)

Учні 3 класу розпочинають другий цикл початкової освіти. Він передбачає інтегративно-предметну основу організації освітнього процесу, зі зменшенням у ньому частки ігрових методів відносно проблемно-пошукових, дослідницьких та інших методів навчання. Ця особливість зумовлює певні організаційні зміни та вибір таких методик, які створюють для учня ситуацію самостійного вибору, вияву відповідальності й ініціативності, критичної оцінки й сміливості у прийнятті рішень, здатності в команді вирішувати проблеми. Відповідно основними видами діяльності учнів мають бути дослідницька, пошукова, творча тощо. Ігрову діяльність пропонується організовувати для проведення дидактичних, ділових ігор, ігор-стратегій тощо.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою. Здобувачі початкової освіти проходить державну

підсумкову атестацію, яка здійснюються лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та (або) якості освіти.

Оцінювання навчальних досягнень відбувається вербально у 1-2 клас, або рівнями: високий, достатній, середній, початковий у 3-4 класах. Оцінюються вміння, які є обов'язковими результатами навчання, визначеними за кожною освітньою галуззю. Оцінювання результатів навчання здійснюється наприкінці вивчення теми, кількох тем або логічно завершеної частини змісту навчальної програми предмета вивчення.

Річне оцінювання здійснюється відповідно до «Методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти» затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 № 813.

Складові внутрішнього забезпечення якості освіти.

Навчальні плани для учнів 1-4 класів Ужгородського мистецького ліцею «Перспектива» дають цілісне уявлення про зміст і структуру початкової освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів.

Документ містить варіант навчального плану для закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою за Типовою освітньою програмою розробленою під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 12.08.2022 № 743.

З метою виконання вимог Державного стандарту початкової освіти навчальний план мистецького ліцею «Перспектива» містять усі предмети інваріантної складової передбачені обраним варіантом навчального плану цієї Типової освітньої програми. Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з відповідних бюджетів.

У 1-2, 3-4 класах здійснюється поділ класів на групи при вивченні окремих предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані

санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1 класі 35 хвилин, 2-4 класах 40 хвилин. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культура не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів. Враховуючи лист Міністерства освіти і науки України від 30.08.2024 р. №11/15776-24 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році», виходячи з потреб навчального закладу, частину навчального навантаження з фізичної культури (1 годину на тиждень) використано на вивчення окремого навчального предмету, що забезпечує рухову активність учнів - хореографію. Програма побудована опираючись на навчальну програму з фізичної культури 1-4 класів (модуль «Хореографія») за авторством Федьо Л.В. (Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України *№* 1/11-12709 від 01.09.2015 р.)) Мовно-літературна освітня галузь, відповідно до рішення педагогічної ради мистецького ліцею «Перспектива» змістова лінія «Українська мова. Навчання грамоти» у 1 класі реалізуються через окремі предмети: «Українська мова. Письмо» та «Читання»; у 2 класі - через окремі предмети: «Українська мова», «Читання». У 3-4 класі мовно-літературну галузь структуровано через впровадження навчальних предметів «Українська мова», «Літературне читання». Іноземна мова - англійська.

У відповідності до основних вимог чинного законодавства, які визначені у Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», організації освітнього процесу в закладі та індивідуальні освітні потреби здобувачів освіти в 1-4 класах вводиться курс за вибором патріотичного спрямування «Наша славна Україна» за рахунок варіативної складової (крім класів, що працюють за освітньою програмою початкової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»). Гранично допустиме навантаження на одного учня не порушується.

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Навчальні плани зорієнтовані на роботу початкової школи за семестровою системою з 5-денним навчальними тижнем.

Заклад укомплектовано кадрами в повному обсязі, всі педагогічні працівники мають відповідний рівень освіти, педагогічну кваліфікацію, володіють фаховою майстерністю, здатні забезпечувати результативність та якість своєї роботи. Освітній процес у 1-4-х класах забезпечують фахівці, які завершили «Онлайн-курс для вчителів початкової школи», розроблений Міністерством освіти і науки України, студією онлайн-освіти EdEra та громадською спілкою «Освіторія»; пройшли навчання за програмами підвищення кваліфікації вчителів та їхньої роботи в умовах упровадження нового Державного стандарту в закладах післядипломної освіти, підвищили рівень сформованості базових компетентностей за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України», у системі займаються самоосвітою, проходять онлайн тренінги, курси з підвищення професійної майстерності, поповнення власного методичного інструментарію щодо організації сучасного освітнього простору.

Учителі 1-4 класів забезпечені чинними Навчальними програмами для загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-методичними посібниками щодо підготовки до уроків та організації сучасного освітнього простору, підписані на фахові онлайн-видання.

Освітній процес у 1-4-х класах організовано в класних приміщеннях, обладнаних відповідно до Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи (Наказ Міністерства освіти і науки України № 283 від 23.03.2018).

У освітньому закладі класи обладнані необхідним набором основних технічних засобів, створені належні умови для проведення уроків інформатики, хореографії, фізичної культури, музичного мистецтва, образотворчого мистецтва. Наявні підручники для учнів початкових класів з усіх навчальних

предметів, що відповідають програмам, за якими здійснюються навчання в початковій школі.

В освітньому закладі в системі здійснюються контроль за якістю організації освітнього процесу. З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування проводяться моніторингові дослідження навчальних досягнень здобувачів освіти. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації мети і завдань початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти: оновлення методичної бази освітньої діяльності;

Контроль за виконанням річних навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення.

Директор _____ **Наталія СТАНКОВИЧ**